

Gubcsi Lajos: Szulejmán álma, 1520

13 ördögi év, 7. kötet

Kiadja a G Marketing & Média Kft. Budapest 2020

Copy right Dr. Gubcsi Lajos

A borítón II. Lajos 1520-ben kibocsátott ezüst dénárja, a nova moneta.

ISBN

2

Szelim török szultán váratlan halála semmit sem változtatott a tényen: uralkodásának rövid 8 éve alatt meghódította az iszlám világ nagy részét, övé a Közel- és Közép-Kelet, Arábia, Észak-Afrika, Európa dél-keleti része, ellenőrzése kiterjed a Földközi-tenger hatalmas régióira. Fiára, Szulejmánra egy fél világot hagyott. Biztos kiindulópont ez a régi török álom megvalósítására, felhatolni a Duna mentén Budán, mint hídon keresztül Bécsig. Az oszmán támadás nem csak a független királyságot veszélyezteti, hanem annak legfőbb támaszát, a római katolikus keresztény egyházat is, mint az addigi európai fejlődés legszívósabb alapját. De vajon Róma mögött áll-e még Európa - s kit jelent ma Európa?

A Habsburgok évszázadok óta élnek a felismerésben, hogy az osztrák örökös tartományoknál nagyságrenddel erősebb Magyarország, valamint az osztrák tartományok főhercegi címénél dimenzióiban jelentősebb magyar királyi korona megszerzése nélkül soha nem tudják ellenőrzésük alá vonni a Duna igazi völgyét, sőt: mint sok száz éven keresztül, magyar földről bármikor támadás indulhat tartományaik ellen; érzik pontosana a történelmi tényt, hogy hatalmuk beszorul a hegyek közé. Helyzetüknél fogva ők is el vannak vágva a tengerektől, a világ felfedezésétől, s rendre meg kell küzdeniük a német birodalom számos más hatalmával, a szászokkal, a bajorokkal. Aligha vigasztalja a Bécsben élő Habsburg ágat, az osztrák örökös tartományokat illetve az őket irányító herceget, hogy az ugyancsak Habsburg V. Károly soha nem látott világuralomra tett szert német-római császárként, főleg spanyol királyként, a világ hódítójaként, uralkodóként, akinek országaiban valahol mindig felkel a Nap. Bécs Buda nélkül halott félkezű kis ország. Ezért kell a magyar trón.

Amely trónon velük szövetséges litván-lengyel királyi család, a Jagellók ülnek, a 4 éve elhunyt apa, Ulászló után fia, a gyermekkirály Lajos. A Habsburgok egyik régebbi, csaknem évszázaddal ezelőtti, Zsigmond lányából eredtetett, a magyar trón öröklése szempontjából jelentéktelen Jagelló-házasságuk miatt állítják, hogy legalább női ágon bennük is magyar királyi vér

folyik – feltéve, hogy luxemburgi Zsigmond királyunkat magyarnak lehet tekinteni.

1490, Mátyás váratlan halála után érkezettnek látják az időt, hogy a Habsburg sas karmaival elragadják a trónt a magyaroktól. Eszük és kiterjedt nemzetközi rokoni kapcsolatuk - melyet évszázadok óta felhasználnak - hatalmas fegyver, a bécsi Habsburg-ág felemelkedésének ez az egyetlen lehetséges útja, ezért mindent, de mindent megtesznek. Erre szólít az osztrák főhercegi kereteket német birodalmi szintre kiterjesztő, nagy családteremtő császár, I. Miksa utasítása is unokáinak: a spanyol trónra kerülő, és Miksa utódként császárnak is megválasztott Károlynak, az osztrák főhercegi poszt betöltésére Spanyolországból Bécsbe hazatérő Ferdinándnak, de még testvérüknek, a Jagelló Lajos gyerekkirályal feleségként összeboronált Máriának is. Éppen ekkor, a magyar trón megszerzése érdekében válik minden európai irányban kiterjedté, totálissá a Habsburgok örök taktikája: házasságok révén megszerezni mindent, amit céljukként tűztek ki. Első lépésként a Jagellóktól a cseh és a magyar trónt, ha lehet, a koronával együtt, ha nem lehet, így-úgy megválasztott királyként, mert elég az ország maga, a koronát megveszik, megszerzik később.

Ahogy “13 ördögi év” című, e sorozatot felvezető könyvemben röviden összefoglalom:

“I. Szelim úgy hagyta fiára, I. Szulejmánra a trónját, hogy velük szemben elért győzelmeivel elhárította a török birodalom hatalmas terjeszkedésének egyik gátját, a perzsa fenyegetést, s megvetette a lábát a Krímben, a Fekete-tenger térségében. Szulejmán egy-két röpke év alatt kiterjesztette ezt a hatalmat Arábia még meg nem hódított részeire - és a Földközi-tenger keleti medencéjére Rodosz elfoglalásával. Hátát megvetve természetes környezetében, semmi sem állhatott útjában, hogy leküzdje az évszázados akadályt: Magyarországot, s ezzel kiszorítsa a pápa, Velence, a Habsburg Spanyolország lehetséges közbeavatkozását a fő cél, Bécs majdani megtámadásakor. Hadseregét modern, az

állandó hadseregek előnyeit élvező hatalmas sereggé szervezi, amelynek tü-zérsége, szpáhi lovassága és mindenki másénál szervezettebb janicsár gyalog-sága nagy, gyors, modern hadviselésre képes akár minden évben április és ok-tóber között.

S miközben a török sereg portyáival sikeresen terjeszkedik Szlavóniában, a szultán személyes parancsot kiadva fegyverszüneti követel színleli szándékait Budán. Követének letartóztatása és fogva tartása casus belli. Ez elkerülhető háborús provokáció, az irányítatlan Magyarország diplomáciai ostobasága. Az európai hatalmak sejtik, mi indul Magyarország ellen, de nem tesznek semmit: -Velence és a pápa úgy vélik, hogy ezzel elhárul az olasz érdekek sérelme a Földközi-tengeren; -a francia király örül e fejleménynek, mert ez állandó fenyegetettséget jelent fő ellenségének, a Habsburgoknak; -V. Károlyt csak a Német-római Császárság érdekli, és ez nincs veszélyben, amíg Magyarország „elhárítja” a bajt.

Szulejmán átlátja az európai hatalmak érdektelenségét Magyarország iránt, s elhatározza, hogy a Földközi-tenger keleti medencéjének és afrikai partjainak biztosítása után fő támadási iránya a Duna-völgy lesz a következő években. Megfogalmazza a stratégiai irányt a felmorzsolásra – ne legyen egyetlen békés perc Magyarország déli határán, s lépésről lépésre meg kell szerezni a déli végvárrendszer egyes várait, főleg Szabácsot és Nándorfehérvárt, kézbe venni a kulcsot Budához - majd Bécshez.”

A kard és a lélek válsága

Nem maradt más kiút Tomori Pál számára. Az 1519-20-as évfordulót viaskodással töltötte. Érezte, hogy az élet őt karddal a kezében látja, így is született, ilyené edződött. Magában hordoz azonban a súlyos kudarcokat is, leendő feleségei elvesztését, az udvarban látható mellőzését. Zsigereiben érezte, hogy a dolgok nem jó irányban haladnak, a mohóság és a helyezkedés minden más elé lépett és a legfőbb teremtő értékévé vált. Így teltek az új év első hónapjai, kedvetlenül ténykedve Fogaras vagy Munkács várában, néha Budára látogatva céltalanul. A tavasz végén elhatározásra jutott.

-Hadnagy uram - szólt Thury Gáborhoz, aki a várórségben maradt és az ő hű társának tűnt -, ne vegye rossz néven, de holnap beszélek a király öfelségével s beadom lemondásomat valamennyi katonai, világi tisztségemről.

Thury Gábor a meglepetéstől eltorzult arccal hallgatta egykori kapitányát, példaképét, ahogyan magában elképzelte: az utolsó magyar lovagot.

-Isten engem nem a világi életre szánt, vagy ha igen, ott magamra hagyott. Ezért esdeklésül közelebb megyek hozzá. Eldöntöttem: beállok az obszerváns szerzetesek rendjébe és elkezdem az ismerkedést az ő életükkel - a reám váró élettel - a rend esztergomi kolostorában. Kereszt való az én kezembe, nem véres kard. Imakönyv és nem csatazaj. Soha nem hittem, hogy ezt mondom valaha is, de most mindennél világosabban érzem.

Thury Gábor még most nem tudott megszólalni, súlyosan hallgatott.

-És ha lehet, elmegyek messze innen. Ha egy magyar nem érzi, hogy szükség van rá Budán, akkor menjen messzire, mert különben örökké sérelmeket szenved. Márpedig itt a német udvarnokoké a fő szerep, az ő hangjuk számít. És azoké a főuraké, akikben maradéktalanul megbízik Lajos - de ez így nem igaz: akikben megbíznak Lajos tanácsadói. De Lajos tanácsadói éppen ezek a főurak és főpapok. Ők pedig természetesen megbíznak saját magukban... mit lehet itt tenni? Szűk, zárt kör emészti fel az udvar és egész Magyarország erejét.

Hazánk határai csaknem védtelenek délen, bármikor szétnyílik, mint a rossz lányok teste. Nyugatról pedig kufárok, Fuggerek, birodalmi és családi diplomaták hadserege árasztott el bennünket. Egy egész éve tipródok azon, hogyan lehetne összeegyeztetni a bennem élő kemény katonát azzal az emberrel, akit sárba tiport az élet, aki így szükségszerűen elveszíti hitét. Mert család nélkül mi csak mártírok lehetünk, hősök nem. Karddal hiába próbálkoztam, marad a férfias önmegettartóztatás. Ott legalább nem fáj, hogy nincs szerető feleségem, otthonom. A cella éppen azt nyújtja, amit ígér: önmagunkat Isten imádatában.

-Kapitány uram. Ön soha nem lesz, nem lehet szerzetes, egy cella lakója. Ha igaz van abban, hogy veszélyben az ország, főleg a déli része, nem bújhat el - próbálta csitítani a háborgást Thury.

-Ön nem tudhatja, mi játszódott le a színpalak mögött az elmúlt hónapokban. Igen. Nyílt volna megoldás, hogy egyszerre legyek katona és Isten szolgája. Nemrég, amikor meghalt egyetlen igazi hős vezérünk, a törökök ellen sikeresen küzdő Beriszló Péter horvát bán, kérvényeztem a királytól, hogy adja nekem a bán másik rangját, a horvátországi vránai perjel tisztségét. Mert akkor kard és Krisztus szolgálata elfért volna egymás mellett! A vránai perjel javadalmai közé tartozik a rhodoszi lovagrend javadalma is, igen dús évi jövedelem, amit nagyszerűen fel lehetne használni a török elleni felkészülésre, a horvátországi várak megerősítésére. Isten látja lelkemet, milyen erősen hiszek a kard és a hit egybekapcsolásában.

-De hiszen még mindig lehetséges, hogy a királyi tanács önt nevezi ki!

-Eldőlt ez is, ugyanúgy, mint feleségeim sorsa. Meghalt... a király vagy a tanácsosai úgy döntöttek, hogy egy udvaroncra, egy csatát, harcmezőt soha nem látott úrra, az étekgórára - az étekgórára! - Baráth Mátyásra bízta a vránai perjelséget. Mert az ilyesmi jár annak, aki naponta a király közelében él, áll, ül, hízeleg. Mi ez, ha nem sértő mellőzés számomra, és teljes érdektelenség a haza védelme iránt? Nincs senki a haditanácsban, aki megértené annak a jelentőségét, mi történik velünk, ha a déli határainkon átgázol a török.

Sárkány Ambrus Zala megyei főispán, országbíró címeres levele (részlet)

Thury Gábor kezdte megérteni, mi ment végbe az ő dicsőített, lovagszívű kapitányában. Katona nem foglalkozik ranggal! De méltatlanság, lekezelés nem lehet elfogadható bánásmód. Kezdte magát védtelennek érezni.

-Hadnagy úr - folytatta Tomori, mintha kitalálta volna Thury gondolatait. -Önt mindez nem érintheti. Ez az én személyes életem. Ha ma volna kihez hazamenni, nem így döntöttem volna. De önnek van. Hallom, megszületett a kisfia, Thury György "nagyuram" - derült fel Tomori. -Legyenek ők az ön életének a közepe. Akinek nincs családja, annak elveszik a hazája is, mert a végén csak martalóc katona lesz belőle... vagy szerzetes - dünnyögte Tomori. - Tudja, a spanyolok nagy királynőjének, Izabellának volt egy párját ritkító, hatalmas vitéze, hadvezére, aki kiverte a mórokat 600 évnyi uralom után, és megteremtette annak a lehetőségét, hogy a kis spanyol - kasztíliai, aragón - királyságok nagy országgá egyesüljenek. Azt hiszem, hogy ezen hős lovag és hadvezér bátorságán és elszántságán múltott, hogy ma van egy igen erőssé vált, világalomra törő Spanyolország. Ezt a lovagot és hadvezért úgy hívták: El Cid. Kívánom, hogy a Thury nemzetség is nevelje fel a saját maga, a magyar seregek Es Cidjét. Legyen az ön fiából is... de nem, nem El Cid! Legyen nekünk egy Thury Györgyünk. Remélem, húsz év múlva ő lesz az.

Thury Gábornak könnybe lábadt a szeme. Ilyenre gondolni sem mert, de most, hogy hallja, miért is ne...?

-Aztán ha betanultam Esztergomban a szerzetesi élet legfőbb teendőit, azért nem tétlenkedek itt fent a király, az érsek világában. Ebből elég volt. Megtudtam, hogy lent délen, Újlakon is van kolostora a Szent Ferenc-rendnek, éppen ott, ahol a mi Hunyadi Jánosunk hős társa, Kapisztránói János van eltemetve. Ma már zarándokhely, a hit, a vallás erejének és a honszeretetnek a legszebb emléke. Van-e nagyobb példa, mint Nándorfehérvár másik hősének élete, beleértve azt is, hogy ezért a győzelemért fel is kellett áldoznia magát, hiszen ugyanúgy tifuszban halt meg, mint Hunyadi? De előtte mindenkinél magasabbra emelte Krisztus szent keresztségét. Erre vágyom, Thury uram...

-Hiszem, hogy soha lesz ez így, vagy nem végképpen - sóhajtott Thury. - Nem tehetjük meg, hogy nélkülözzük egyik legtapasztaltabb katonánkat...

...túloz, hadnagy uram, de mit sem számít ez már!...

...pedig így van! Említette Beriszló Pétert és az ő vránai perjelségét. Amely perjelség része volt az ő veszprémi püspökségének. És egyben horvát bán is volt. Össze tudta egyeztetni a kardot a kereszttel, s viselte haláláig mindkettőt. Keresse meg ennek a módját, kapitány uram. Ismétlem, nem cellába szánta önt az Úr. S egyben el is kell kerülni Beriszló Péter tragikus sorsát. Legnagyobb törökverő vezérünket addig kereste, hajszolta, provokálta újabb és újabb harcban, ütközetbe a török, míg most, néhány hete, május 20-án Alsó-Szlavóniában, a Korenica patak völgyében lesre csalták és megölték. Ki maradt most nekünk azok után, hogy igen... évek óta magára hagyta Buda Beriszlót. Dicsőítette, üdvözölte... és soha semmilyen érdemi segítséget nem küldött neki. Hagyta elveszni, miközben soha nem tudja pótolni... Hacsak önnel nem, Tomori uram.

-A ferences szerzeteseknek nem az a dolguk, hogy hadat vezessenek - s megroggyant Tomori válla. Lassú mozdulattal búcsúzott. - Tudja, kell El Cid! Én már nem. Majd a fia!

Amikor másnap tájékoztatta döntéséről régi barátját, Tornallyay Jánost, Tomori keserves perceket élt át. Régen látott vitéztől férfiúi könnyeket. Jövőjét azonban ez már nem változtathatta meg. II. Lajos tájékoztatása egyszerűbben ment, sem a király, sem Brandenburgi nem foglalkozott sokat a “száz közül 1” vitézzel. Egész udvaruk lázban égett, minden tanácsadó, udvarnok, külföldi követ nagy eseményre készült: nemrég jelentették a hírnökök, hogy már átlépte a határt és három nap múlva Budára ér a hatalmas uralkodó, Károly spanyol király és német-római császár küldöttsége. Céljukat már korábban tisztázták követek útján, a delegációt Sárkány Ambrus vezette akkor Toledóba: egyrészt elő akarták készíteni a tényleges házasságot és Habsburg Mária majdani megkoronázását, másrészt Károly tájékoztatni akarta “sógorát”, Lajost arról, hogy milyen segítséget tud - és nem tud - nyújtani a török ellen, ha...

A világbirodalom Budán

Károly küldöttsége egyszerre képviselte I. Károly spanyol király és V. Károly német-római császár mondanivalóját. Lajos jövőre, 1521-ben nagykorú lesz, és az udvarnak késznek kell állnia Károly szeretett húgának, Máriának a méltó fogadására és majdani életére. Fel kell készülnie annak a sok száz német, osztrák, flamand, spanyol küldöttnek, tanácsadónak, kísérőnek udvari befogadására - egész életvitelük itteni megszervezésére, akik részben Mária udvaroncai, részben a kibővül magyarországi kapcsolatok előhírnökei. Azok udvartartásával együtt akár az ezret is meghaladhatja majd a betelepülők száma. Magyarország tehát készüljön fel, az európai szövetséget nem adják ingyen. Meg kell határozni azon kastélyok, várak sorát is, amelyeket királyi ajándéknak nyújtanak Márián kívül a fontosabb kísérőinek is.

-Mint tudja felség, Habsburg Károly immáron 4 éve, hogy felvette a kasztíliai és aragóniai király címet, s azóta fáradhatatlanul dolgozna az ország fellendítésén. Nem titkoljuk, hogy ez sok gonddal jár. A Földközi-tengeri hadviselés a törökökkel... Ferenc francia király soha véget nem érő diplomáciai manőverei Burgundia visszaszerzésére, Nápolyt illető kalandjai... és a Hispániában éppen most kitört lázadás, nem kis mértékben az uralkodó ellenségei által felszítva... a szembenállás amiatt, hogy Károly királyunk neveltetésénél fogva nem beszél spanyolul, s császárrá választása, tehát tavaly óta el is vonja figyelmét a német föld... a tény, hogy Luther tanai rengeteg súlyos szakítással, óriási megosztással fenyegetik a birodalmat - nem soroljuk tovább, felség, hiszen a mondanók lényegét kell itt közölnünk... A spanyol trón nincs abban a helyzetben, hogy önnek anyagi, pénzügyi segítséget nyújtson. És azt sem tudja garantálni, hogy elég nagy erőket tud küldeni a török előretörés megakadályozására, hiszen mi magunk is fenyegetettséggel nézünk szemben főleg Észak-Afrikában. De a Földközi-tengeri szigeteket illetően is. Ezért I. Károly spanyol király úgy kívánja és várja az ön felnőttkorúvá válását, hogy az egyben jelentsen szuive-

rén, saját pénzügyi forrásokat igénybe vevő döntéseket a magyar királyság részéről.

Lajos elképedve hallgatta a beszédet, lényegét e néhány mondatba tömörítette magának. Hiszen mindeddig ennek az ellenkezőjét hallották minden európai fórumon. Úgy vélték, hogy Károly a világ legfőbb birodalmának élén élet, halál és országok, kontinensek ura. Csaknem egy éve eljutott Budára is a hír: Fernando Cortez hatalmas hódításokat hajtott végre az új kontinens középső részén. Fokozatosan terjeszti ki ott Új-Spanyolország hatalmát, elképzelhetetlen tömegű kincset, fűszert szállítanak Európába a hajók. Magellán elindult a Föld megkerülésére, új utakat kijelölve a világ hajózása - és meghódítása - számára, mindmáig arról jönnek hírek, hogy sikeresen halad előre az útján, bizonyára új világrészek, tengerek, óceánok felfedezése felé, olyan világrészekre, amiket eddig legfeljebb csak álmodhatott az emberiség. Ő ugyan portugál, de ha küldetése sikerrel jár, a mindenkinél hatalmasabb spanyol flotta az elsők között arathatja le a világ felfedezésének gyümölcseit. Miről beszél a követ?

-És V. Károly német-római császárként sem mondhat mást az ön új rokona, felség. Be nem látható következményei lehetnek annak, ha az egyházat eláruló Luther Márton tanai fölé olyan számban sorakoznak fel a német városok, arisztokraták, iparosok és tanítók, mint amilyen váratlanul elkezdődött. Károly király a végsőkig elszánt, hogy megvédi anyaegyházát, a római katolikus egyházat, ha kell, fegyverrel is. Ezért a Habsburg-ház számára végtelenül fontos a házassága Máriával, és Ferdinánd herceg házassága az ön nővérével, Annával, de ez nem jelenthet olyan várakozást Budán, hogy a terhekből át kíván venni a birodalom. Éppen ellenkezőleg, felség: mi, Károly király és császár követei az ő nevében biztosíthatjuk önt, hogy a mi szemünkben Magyarország saját erejéből, hősiességénél és végtelen anyagi erőforrásainál fogva talán mindenki másnál erősebb bástyája az európai államrendben és egyházának. Nem beszélve, arról a kivételes helyzetről, hogy ön a cseh korona királya is, minden helytében olyan sereget, államirányítást, adózást valósíthat meg, mint senki más.

V. Károly német-római császár

Ezért a mi uralkodónk úgy tekint Magyarországra, mint Európa igazi, megrendíthetetlen védőbástyájára, a legvitézesebb nép hazájára, egy országra, amely soha nem fogadna el külső segítséget. Ezért olyan fontos számunkra ez a házassági kötelék is, amelynek hamarosan, egy-két éven belül eljön a csúcsa: Károly király imádott húga az ön feleségeként Budára költözik és fején a koronával újabb ékességet jelent a Habsburg családnak, amiért is mi örök hálával tartozunk önnek és édesapjának.

Brandenburgi György pontosan tudta minden szó jelentését, magában hosszasan mosolygott. Ezt a titkos üzenetet vajon hányan értik a magyar főurak közül? Vagy ők megálltak annál a szónál, hogy a hős magyar nép...?, amely életét áldozva...? És ime, Lajos is magyar lett már? Csillog a szeme Mária nevének hallatán, s igen szépen feszegette magát, mikor Magyarország fontosságáról szóltak... Vajon észrevette-a király, hogy az Újvilág felfedezése, az arany tömeges beáramlása óta a hazai arany-, ezüst- és rézforrásokból kitermelt nemesfém készletek értéke mekkorát zuhant? Vagyis a magyar kincstár európai mércével mért értéke és fizetőképessége? Mert ez mondja ki a valóságot, nem a spanyol követ gróf mézesmázos, ügyes szava.

Amely ráadásul olyan keményen pattogós, hogy így, ebben a hangnemben nem is adható tovább, a legkevésbé az országgyűlésnek, amely az év elején, februárba tartott ülését is dolgavégezetlenül oszlatta fel, mert immáron világos, hogy nincs ütőképes főerő a király-főrendek-köznemesség durva rivalizálásában. - Az ország irányíthatatlan, csak nem mondjuk egymásnak sem, mert még véletlenül elhinné valaki - ironizált befelé az őrgróf.

-Felség, íme, a mi Károly királyunk - fordult Lajoshoz az őrgróf nyugodt arcával -, császáruk agyai áldása épp olyan világ és természetes, amint tőle várhattuk. Magyarország nagysága tényleg nem tűr el koldus szerepet. Kérem felségedet, küldje el ajándékba Károly őfelségének magyar kultúránk, művészetünk legújabb ékes bizonyítékát: a veszprémi premontrei apácák számára készült imádságos magyar nyelvű könyvet, a Pozsonyi Kódex másodpéldányát.

Amikor a küldöttség távozott, Lajos aggodalmaskodva lépett oda György örgrófhhoz.

-Milyen lázadást említettek a követek? Talán csak nincs bajban a spanyol trón? Még fél évtizede sincs, hogy Habsburg rokonaim megszerezték maguknak, és máris veszélyek előtt állnak?

-Nem hiszem, hogy ez gondot jelent majd Károlynak, bár kétségtelen, hogy nem fogadták kitörő örömmel a királyságot. De nem volt más választásuk, ő volt a trónörökös apja - és Ferdinánd, Mária apja - Szép Fülöp halála után, figyelembe véve, hogy Fülöp felesége megőrült, uralkodásra alkalmatlanná vált, nem véletlenül hívják őt Őrültk Izabellának, el is zárták őt a világtól. Az, hogy most kitört az úgynevezett comuneros felkelés és ráadásul a céhek is lázadoznak, súlyos helyzetet is teremthetne, de még sincs így: Károly apja, anyja, és maga Károly is létrehozta a főarisztokrácia kiemelt rendjét, a grand-okat, és e mára legnagyobb főurak a királyhoz hűek, bárkivel, akár a parlamenttel, a cortes-szel szemben is. A comuneros felkelés önmagában persze rosszat sejtet, főleg az oka: Károly e tekintetben soha nem volt óvatos, a legmagasabb kasztíliai hatalmi pozíciókba burgund főurakat nevezett ki tucat-számra, jelezve, hogy ő mindig is németalföldi háttérrel akar és fog rendelkezni - azóta, császárrá választása óta tudjuk, hogy általában német háttérrel is, ha teheti. Ez utóbbi is oka a bajnak: császárrá választása címén külön is adó-hozzájárulásokat rendelt el. Alapvetően emiatt tört ki ez a lázadás. De a spanyol trón szuverenitását, Károly hatalmát ez nem fogja kétségbe vonni...

-...mert leveri? - tűnődött Lajos.

-Nem marad más választása, leveri. Senki nem lesz Spanyolországban, aki helyettesíthetné az ő összevont európai bástyáit a török, a francia konkurencia ellen. Felség, nekünk sem lesz más választásunk, mint hogy folyamatosan, különösen Mária érkezése után felduzzasztjuk a magyar királyi udvar erejét, hatalmát, létszámát Európából érkező, az udvartartáshoz értő nemes ifjakkal, Európával összekötő követekkel, politikai tanácsadókkal, a mi "burgundjainkkal"

Egyébként magának Károlynak is van mit tanulnia a történelemből. Válságba is kerülhet az a kísérlet, hogy egyszerre irányítsa a német-németalföldi, és a terjeszkedő spanyol birodalmat. Amikor ez a lázadás kitört, vesztére éppen és kötelezően Németországban tartózkodott. Eleinte nem is vette komolyan a lázadást - de aztán a híreket hallva rohanni kellett Spanyolországba a comuneros felkelés letörésére. Világossá vált, hogy nem akarják lenyelni Károly kísérletét abszolutisztikus kormányzásra, úgy pedig éppen nem, hogy ezt külföldről hozott flamand megbízottai akarják gyakorolni a nevében. Amikor Toledóban felgyújtották a királyi palotát, más városok is fellázadtak, nyílt lázadás lett belőle. Olyannyira, hogy a nemesség sok tagja és a parasztság nagy része is a városi felkelők mellé állt. Az ország felégetését és a király hatalmát az mentette meg, hogy a nemesség előbb-utóbb észrevette: ez itt már átfogó háború lesz a nemesi rendek egész hatalma ellen, a szegények felkelése a gazdagok ellen. Az utolsó pillanatban a nemesek a király mellé álltak. De nem jönnek jó hírek német földről sem - és Károly nem rohangálhat tüzet oltani két birodalom között, ezer kilométeres távolságokra.

-Nem sok jót jelent ez nekünk, ugye, György uram? - tűnődött az ifjú király.

-Nem, felség. Kinek-kinek a nagysága szerint. Ez a mérce Európában.

-És a kincstárunk, örgróf úr? Erről önnek sokat kell tudnia, nem?

-Felség, engem egyre kevésbé érint a magyar sors, ha nem veszi rossz néven. Hallgatni készülök vérem szólítására, és tudja: én német vagyok. Őszinte és világos választ adok, ilyenre úgysem számíthat, az ellenséges érzés általában csendben oszon. Tehát: az államkincstár ezekre az évekre szinte teljesen kiürült a Fugger-háztól felvett kölcsönök és a fedezetül biztosított királyi javak zálogba adása miatt. Ezért is hallgattam kedvetlenül Károly király küldöttségét: miből is nyújthatnánk mi kastélyokat, birtokokat, várakat az érkező külföldi uraknak? De nem vitás: ön nyújtani fog, adományozni ebből a maradékból is, mert nincs más választásunk. Jönnek és itt maradnak. Csak én megyek...

Egy másik ifjú

Szulejmán

Aki a térképre nézett, elszörnyedt arról, milyen hódításokat hajtott végre I. Szelim szultán. Váratlanul ért mindenkit a hír, hogy hadjáratait többé nem folytathatja: meghalt. Európa fellélegzett. Levegővételnyi időt biztosan nyer, addig mederbe terelheti a vallási félreértéseket - lázongásokat -, csendre intheti Ferenc francia királyt Itáliában, Károly mindkét irányban megerősítheti birodalmát: hiszen köztudott volt, hogy az oszmán birodalomban a szultánváltás általában erőszakos, uralkodási bizonytalanság, vákuum követi, s sok idő eltelik, mire az új szultán és kalifa hadjáratokba kezdhet.

Szelimet fia, Szulejmán követte az isztambuli trónon. Az I. nevet vette fel 1520. szeptember 22-én. Volt már ugyan Szulejmán vagy százötven évvel korábban, de az ő jelentősége akkortájt éppen csak a meghódítandó Balkán egy kis szegletére terjedt ki - az új szultáné viszont egy birodalom nagyságú török világra, amelyet néhány évtized alatt teremtett meg az apja. Az Első Szulejmán csak most lépett trónra, s lett egyben az iszlám kalifája érett, de még fiatal férfiként, 26 évesen.

Apja kezdettől nagy uralkodónak nevelte. Má tizenöt éves korában kinevezte az egyik legfontosabb tartomány, Manisza szandzsák kormányzójának. Kiváló vezetői adottságait nem csak apjától, hanem anyai nagyapjától, az Oszmán Birodalom hűbéri rendszerébe tartozó Krími tatár állam nagykánjától. Rá várt az, amire apjának nem maradt ideje a röpke 8 év alatt. Újabb hódításokat kellett indítani, mert az eddigieket csak így lehetett megőrizni, hiszen az oszmán birodalom harcba szállt az egész világgal - végre el kellett indulni a nyugati világ ellen is.

Hogy hatalmas anyagi erőforrások álljanak rendelkezésére, meg kellett reformálnia az adórendszert, és meg kellett szerveznie a működőképes oszmán államot, amely oly gyorsan hódított, hogy soha sem érte utol önmagát, a szükséges állami szervezettséget. És általában is naggyá, gazdaggá, hatalmassá kellett tenni, nekilátni a hatalmas építkezéseknek, vagyis követni ugyanazt az utat, amelyet Európa is éppen ekkor kezdett el bejárni: kiépíteni az abszolút monar-

chiát, a gazdag, uralkodó által vezérelt modern államot, mint tette ezt az angol, a spanyol, a francia király, a német birodalom.

Szulejmán világosan tudta, hogy álmát - a felvonulást a Duna mentén, egészen Bécsig, a Habsburg-fészek elfoglalásáig - csak úgy tudja megvalósítani, ha teljes fegyelmet és alárendeltséget teremt az elfoglalt területeken. Véresen leverte az egyiptomi lázadást, ez volt az ő történelmi bemutatkozása. Azonnal hozzálátott a török haditengerészet gyors fejlesztésének, új hadihajók százai épültek. S amit a világ ekkor még nem vett észre: a török hadsereg erejének nagy részét egy soha nem látott erejű tüzérség kiépítésére fordította. Romboló erejű, hatalmas ágyúkkal fegyverezte fel janicsárookra és szpáhikra épülő rohamozó hadseregét - vagyis védvonal, várrendszerek, azaz országok megtámadására készült. A térképre nézve ez egyetlen ország lehetett, amelytől délre már minden a szultán kezében volt: Magyarország.

...

Lajos elé vezették a szultán követét a budai várban. I. Szulejmán még csak néhány hónapja szultán, s még ugyanebben az évben, 1520-ban elküldi követét Magyarországra? Mi végre? Egy követ vagy hadüzenet hoz - ez azonban nem szokás, egyszerűbb azonnal támadni -, vagy békét ajánl uralkodója nevében. -Lajos magyar uralkodónak üzeni a méltóságos padisah...

Az arcátlanság láttán nagyot néztek a magyar urak. Lajos, semmi király, felség? A szultán jelzője pedig...?

-I. Szulejmán szultán padisah és kalifa baráti levelét hoztam Budára - folytatta zavartalanul Behrám csaus -, és rendelkezem azzal a felhatalmazással, hogy kedvező fogadtatás esetén tárgyaljak is a magyar királlyal...

Továbbra is durván hangzik az egyszerű szó, hiányzik a tisztességes megszólítás a magyar királynak. Hol van itt a híres török körmönfonság, hízelgés, kábitó keleti modor? Drágffy János is meghívást kapott e napra, rajta kívül ott van minden zászlós úr. Most ő ível felfelé, a többiek már a helyükön vannak. -Halljuk a szultán üzenetét - vette át a szót a kancellár, Szalkai László. Ki

akarták zárni, hogy a felség akár csak véletlenül is szóba álljon egy ilyen jöttmenttel. -Mi a magyar Szent Koronát képviseljük, államunk sérthetetlen, javaslata ezt vegye figyelembe.

-Békével jöttem, szeretnék meghosszabbítani azt az állapotot, amely fennáll országaink között a Mátyás királlyal vívott várháborúk óta...

-...állítása egyáltalán nem fedi a valóságot, Behrám csaus, a török haderő az elmúlt évtizedekben folyamatosan zaklatta határainkat, folyamatosan támadásokat indít a bosnyák királyság területén...

-...a volt bosnyák királyság területén - ami már régóta a mienk! Ha szabad ezt a kiegészítést tennem. Minden eddigi fegyverszünet ennek a ténynek az önök általi elismerés miatt jöhetett csak létre... De folytatnám. Békések a szándékaink a Magyar Királyságot illetően. És most felolvassám a padisah méltósága levelének ide vonatkozó írásos részét, a pontos érthetőség miatt:

“Nekünk nincs vitánk a Magyar Királysággal. Vita akkor támadna, ha nem értik meg szándékainkat. Ezért ezeket itt most pontosan megfogalmazom: mi nem Magyarország ellen kívánunk végső támadást indítani. A mi célunk a Habsburg-család fővárosának, Bécsnek az elfoglalása. Több út vezet Bécsbe, és mi bármelyiket bejárhatjuk. Mehetünk Szlavónián, Horvátországon keresztül az örökös osztrák tartományok elfoglalásával. Ha Magyarország békés velünk szemben, mi ezt az utat választjuk...

A csaus körbenézett, felmérte a csendet, majd folytatta: ...Vagy ha vitánk támad, mehetünk Bécs ellen Magyarországon keresztül is. Mi azonban ezt nem szeretnénk. Mi a békés megoldás híve vagyunk. Ezért csupán két dolgot kérünk: Magyarország ismerje el maga fölött a szultán, az oszmán állam fennhatóságát mint vazallus ország, és e szerint adózzon az oszmán államnak évi 100.000 aranyat. Másrészt ne avatkozzon közbe katonailag, amikor Szlavónián, Horvátországon keresztül felvonulunk Bécs ellen. Ismerve Lajos király lengyel származását, jelezzük, hogy hasonló módon - csak más tartalommal - ugyanilyen békét ajánlunk a lengyel királynak, Zsigmondnak is.”

II. Lajos elvörösödve ugrott fel. Az álnokság, a felségsértés, a megszegyentés minden mozzanata elhangzott itt néhány perc alatt, szenttelenül felolvasva. Még hogy az ő lengyel király nagybátyja alkudna? Együtt fogják kisöpörni ezt az ázsiai pogány bandát a Boszporuszig, ha kell. És Károly királlyal, és Ferdinánd herceggel, és a német választó fejedelmekkel. És a pápával, Velencével összefogva, Genova támogatásával a tengereken! Ezt kell neki hallgatnia? Az arcába vágott gázságot?

Dühödten nézett a királyi tanács tagjaira.

-Ki engedte ide ezt az aljas hangot? Ki a felelős azért, hogy nekem ezt kell hallgatnom? Miért nem kérdezték ki előre, mit akar az ördög küldötte?

Szalkai, Báthori, a többiek zavartan hallgattak. Behrám csaus érkezésekor azt mondta, hogy létfontosságú békeajánlata van magának a király személyének. Le akarták beszélni róla, meg is akarták tiltani, de azzal fenyegetőzött, hogy a szultán haragját nem lehet kiszámítani, ha követét meg sem hallgatják. Ezért döntöttek úgy, hogy elmondhassa az üzenetét. De azt, hogy ezt kell hallaniuk, felség, ezt ők maguk soha fel nem tételezték. Igaza van, felség, aljasság! Ilyen nem hangzott el magyar fejedelmi és királyi várban az elmúlt 630 évben?

Lajos lecsillapodott. Belátta, hogy csupán egy török szolgálóval hadakozik nagy hangon. Méltatlannak érezte, hogy kikelt magából. Visszaült trónjára és lassan, vontatottan tagolta:

-Van üzenetünk. De megkíméljük attól, hogy önnek kelljen átadnia, mert ismereteink szerint ez önöknél fejvesztéssel jár, s mi, keresztény uralkodó, sajnálnánk az ön fejét. Van tehát válaszunk, és ezt majd elküldjük más úton. Nem a mi emberünkkel, mert az ő fejét is sajnálnánk. Megtaláljuk a módját. A válaszunkat most önnek csupán azért mondjuk el, hogy személyét ne hagyjuk kétségek között viaskodni. Szultánjuk esze elment, ezért nem érdemes foglalkozni vele, legyen ez az orvosok dolga. Agyalágyult lett talán már sanyarú gyerekkorában. Hogyan képzelel ugyanis, hogy a Szent Korona állama, Szent István és Mária országa valaha is megadja magát bárkinek?! S hogy

éppen egy romlott erkölcsű, elfogadhatatlan vallású, embertelen, mindenén átgazoló rendszernek. Éppen ellenkezőleg. Megmutatjuk, hogyan fest számára a gyors visszaút lefelé, amerről jött: Ázsiába. Hogy adjuk fel Krisztus országát, rendjét? Barátainkat és testvéreinket ebben? A pápa legfőbb támaszát, a Habsburg-családot szolgáltatassuk ki rabló bandáknak. Feleségem fivérét? Nem hallott még Nándorfehérvárról? Ugyanúgy futnak majd onnan, mint 64 éve. Nem ta-nultak semmit a kereszt erejéből, a hitünkéből, a kardunktól. Magyarország Eu-rópa védőbástyája. Nem rajtunk keresztül vezet az út Bécs-be! Hanem tőlünk vissza Isztambulba!

A király egészen kipirult saját lelkesedésétől. A főurak álmélkodva hallgatták, figyelték. Nem volt egyetlen olyan pont sem, amelynél ne érezték volna a túlzást, a mértéktelenséget, de egyet kellett érteniük uralkodójukkal. Erre az arcátlanságra egy magyar király nem mondhat mást. Még csak el sem gondolkodtak azon, hogy milyen is lehetne az a másik török út - Szlavónián és az osztrák tartományokon keresztül - Bécs felé, mert annyira nyilvánvaló volt, hogy ez, az első, hogy Magyarország adót fizessen és legyen vazallus-szövet-séges: nos, ez az út azért nem járható, mert ilyen út nincs is.

Bornemissza már nem volt itt, pozsonyi ispánsága kötötte le, Bakócz félig bénán hevert, Tomori cellába zárta magát. Nem volt itt senki, aki véresen látott volna kardot, hadat vezetett volna, vagy járt volna a világ városaiban meg-nézni, hogyan szoktak dönteni a vég, a végzet és a hatalom kérdéseiben. Szapolyai látott ugyan vért a kardon, de ő eleve felmentést kért a török követ fogadása alól, a külföldi ügyekben járatos Brandenburgi György pedig egy ideje úgy viselkedik, mint akinek semmihez semmi köze.

Lajos felállt a trónszékről. A főurakhoz és a csaushoz fordult.
-Említettem Behrám csaus, hogy önt megóvjuk attól, hogy e hírt kelljen átad-nia. Szeretnénk mi is kifejezni a magunk módján, milyen nagy ellenszenvvel hallgattuk önt. Ezért - urak! - innen most azonnal a királyi vár tömlöcébe vet-jük, ott leélheti hátralevő életét, melyhez hosszú, békés évtizedeket kívánunk.

KÖNYVEIM CÍMJEGYZÉKE

Gubcsi Lajos Országos Széchényi Könyvtár Magyar Elektronikus Könyvtárában megjelent albumai, könyvei

Gubcsi Lajos: Szulejmán álma, 1520 – 13 ördögi év, 7. kötet

.....

Gubcsi Lajos: A Habsburg-sas karmai, 1518 – 13 ördögi év, 6. kötet

.....

Gubcsi Lajos: Kié az ország?, 1518 – 13 ördögi év, 5. kötet

<http://mek.oszk.hu/16300/16336/>

Gubcsi Lajos: Werbőczy vastörvényén nincs pecsét – 13 ördögi év, 4. kötet

<http://mek.oszk.hu/16300/16302/>

Gubcsi Lajos: 10 éves király trónol, 1516 - 13 ördögi év, 3. kötet

<http://mek.oszk.hu/15000/15089>

Gubcsi Lajos: Koronánk a nászajándék, 1515 – 13. ördögi év, 2. kötet

<http://mek.oszk.hu/15000/15079>

Gubcsi Lajos: Magyar pokol, 1514 – 13 ördögi év, 1. kötet

<http://mek.oszk.hu/12200/12297>

Gubcsi Lajos: Február – havi ciklus

<http://mek.oszk.hu/15000/15005>

Gubcsi Lajos: Jut eszembe... ami kimaradt
<http://mek.oszk.hu/12500/12529>

Gubcsi Lajos: Hazudj, s a bíró is megsegít – Jus gladii
Egy karaktergyilkosság története
<http://mek.oszk.hu/10400/10408/>

Gubcsi Lajos: Félvörös Félhérosz
<http://mek.oszk.hu/13600/13662>

Gubcsi Lajos: Mr. 52 fok
<http://mek.oszk.hu/13700/13727>

Gubcsi Lajos: Bezár
<http://mek.oszk.hu/13900/13930/>

Gubcsi Lajos: JANUÁR – havi ciklus
<http://mek.oszk.hu/13600/13661>

Gubcsi Lajos: Kórpótlási jogüzérek - Szociokrimi
<http://mek.oszk.hu/12200/12291/>

Gubcsi Lajos: Leányálom
<http://mek.oszk.hu/12500/12519>

Gubcsi Lajos: 13 ördögi év – A máglyától Mohácsig
<http://mek.oszk.hu/12500/12518>

Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera és rockdráma librettója)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos: A Magyar Művészetért – 25 éves gyermekem
<http://mek.oszk.hu/11200/11262/>

Gubcsi Lajos: Nyitott boríték
<http://mek.oszk.hu/10900/10946/>

Gubcsi Lajos: Őseink, gyermekeink
<http://mek.oszk.hu/10400/10409/>

Gubcsi Lajos: Felnőtt állatmesék
<http://mek.oszk.hu/10400/10407/>

Gubcsi Lajos: Hű szó, háborgó
<http://mek.oszk.hu/10400/10410/>

Gubcsi Lajos: Legényregény
<http://mek.oszk.hu/08600/08677>

Gubcsi Lajos: Korom Magyarország fölött - 2004-2010
<http://mek.oszk.hu/08400/08497/>

Gubcsi Lajos: Elég lett, ELÉGETT
<http://mek.oszk.hu/07700/07792/>

Gubcsi Lajos: Egy kun Budán és Pesten
<http://mek.oszk.hu/07700/07793/>

Gubcsi Lajos: Elég, ami ELÉG
<http://mek.oszk.hu/06600/06608/>

Gubcsi Lajos: IV. Üzenet Erdélyből
<http://mek.oszk.hu/03400/03498>

Gubcsi Lajos: Dallam az éjben
<http://mek.oszk.hu/05700/05773/>

Gubcsi Lajos: Ajánlott – Levelek Orbán Viktornak (részletek)
<http://mek.oszk.hu/05800/05833/>

Gubcsi Lajos: III. Üzenet a végekről – Délvidék
<http://mek.oszk.hu/03400/03497>

Gubcsi Lajos: A szabadság népe
<http://mek.oszk.hu/03400/03496>

Gubcsi Lajos: Az ég felé...
<http://mek.oszk.hu/03400/03499>

Gubcsi Lajos: Summa - 55 évem ha ha 110 lesz - Lírai regény
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02426/>

Gubcsi Lajos - Gubcsi Anikó: A csillagokban Bubik István.
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02355>

Gubcsi Lajos: I. Üzenet a végekről – Felvidék
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01950>

Gubcsi Lajos: II. Üzenet a végekről – Kárpátalja
<http://www.mek.oszk.hu/02300/02324>

Gubcsi Lajos: Üzenet Erdélyből
<http://www.mek.oszk.hu/01600/01651>

Gubcsi Lajos: Az élet túlsó oldala
<http://www.mek.oszk.hu/01900/01947/>

Gubcsi Lajos: Jó kedvedben teremtettél...
<http://mek.oszk.hu/02500/02576>

Gubcsi Lajos: Istentelenül
<http://mek.oszk.hu/02500/02575>

Gubcsi Lajos: Haza szerelem
<http://mek.oszk.hu/02500/02574>

Gubcsi Anikó-Gubcsi Lajos: Aranykönyv - A Magyar Művészetért
<http://www.mek.oszk.hu/01700/01741>

Gubcsi Lajos: Posztumusz
<http://mek.oszk.hu/02700/02785>

Gubcsi Lajos: Magyar parasztság a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/02500/02577>

Gubcsi Lajos: Valaki dobog a szívemen
<http://mek.oszk.hu/02500/02573>

Gubcsi Lajos: Szem, fényvesztés
<http://mek.oszk.hu/02500/02578>

Gubcsi Lajos: A kommunikáció napja
<http://www.mek.oszk.hu/00100/00141>

Gubcsi Lajos: 4 nap, amely megrengette az országot 1989
<http://www.mek.oszk.hu/01500/01508>

Gubcsi Lajos: Four days that shook Hungary 1989
<http://mek.oszk.hu/14600/14621/>

Gubcsi Lajos: After the Bargain 1988
<http://mek.oszk.hu/15000/15006>

Gubcsi Lajos: Rész a Nagyfalon – Kína 1987
<http://mek.oszk.hu/14600/14607/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: Das unsichtbare Geld
<http://mek.oszk.hu/14600/14618/>

Gubcsi Lajos-Tarafás Imre: A láthatatlan pénz
<http://www.mek.oszk.hu/02400/02442/>

Gubcsi Lajos szerkesztésében megjelent könyvek:

1000-1100 years ago – Hungary in the Carpathian Basin
<http://mek.oszk.hu/09100/09132>

1000-1100 évvel ezelőtt – Magyarország a Kárpát-medencében
<http://mek.oszk.hu/09100/09186>

From the Noon Bell to the Lads of Pest
<http://mek.oszk.hu/09400/09426>

A déli harangszótól a pesti srácokig

Gubcsi Lajos: For the Homeland onto Death

Gubcsi Lajos: A hazáért mindhalálíg

Zenés művek:

Gubcsi Lajos – Benkő László: Ismét Vereckénél – Rákóczi ballada

-DVD: http://video.amm-gubcsi.hu/Ismet_Vereckenel.mpg

-CD: <http://www.amm-gubcsi.hu/cikk/1180/benko--gubcsi---ismet-vereckenel>

Ökrös Csaba – Gubcsi Lajos: 1514 – Magyar pokol (opera librettó szövege)
<http://mek.oszk.hu/12300/12381/>

Gubcsi Lajos-Nagy Tivadar-Role együttes: Dózsa – 1514, rockdráma